

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Vuolstano episcopo Vuigorniensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

DE SANCTO VVOLSTANO, VVIGORNIENSI
EPISCOPO ET CONFESSORE: CUIUS VITAM SCRIP-
sit Brauonius quidam, monachus Vvigor-
niensis: quanquam igno-
ro vtrum hæc sit, vel eius vitæ potius quædam epitome.

445

Amabilis Deo Vuolstanus in prouincia Vuareuicensi ori-
undus, & in monasterio de Burgo literis & officijs eccle-
siasticis instructus, Missam morosè cantabat, aliasque ora-
tiones adiiciens, solis fidelium oblationibus contentus
erat. Hic virgo existens, superflui potus semper expers, cuius
carnium indulgit: quibus tamen spernendis occasio talis
fuit. Die quadam cum ad placitum quoddam exiturus,
Missâ celebrata cibum sumere statuit, apposta igni auca-
nidor adustæ carnis nares celebrantis oppleuit, odorem
tem auocauit. Sed cum diu reluctans, cogitationem auer-
tere non posset, iuramentum ad sacramenta, quæ tractabat,
fecit, nullo se amplius pacto id genus cibi comesturum. Completa verò Missâ, ieiunus
ad negocium discessit. Seculo tandem relicto, in monasterio Vvigor-
niensi, in quo pater suus seruierat, monachus effectus, per omnia penè loci officia gradiens, ad Prioratum
ascendit. Ieiunijs, vigilijs & orationibus iugiter indulgit: super scammum in ecclesia, li-
bro, in quo orabat, capiti suppositus, dormire consuevit.

Nocte autem quadam ante altare in ecclesia orans, dæmonem ad luctam cum im-
portunè prouocantem, quanuis passione fatigatus, illum ter complectens prostravit.
Apparuit autem illi in forma seruientis cuiusdam de curia, quem postmodum quotiè
Vuolstanus videret, expalluit, ad cætera semper timore vacuus. Affirmabat enim se ne-
scire, quid esset timor. Pro fractura pontis equum nunquam descendit: quin etiam in
summitate fabricarum angustarum securus incederet. Cum matrona quædam pul-
cherrima, nobilis ac diues, in concupiscentiam eius insano amore ac illicito decepta,
intantum vexaretur, vt tentationi resistere non valeret, desiderium suum ei aperit, su-
spirando rogat & orat, vt cubile suum, paululum in rigore postposito, ingredi dignaretur.
Ille verò vocem sanctam vltimè non ferens, sermone loquentis interrupto, & facto
fronti crucis signaculo, dixit: Fuge fomes lasciuia, mortis filia, vas satanae: aliamque
mulierculam tanto nisu impexit, quod crepitus illius palmæ circumquaque auditus fuit.
Sicque alter Ioseph muliebrem lasciuiam animo respuens, manu compescebat.

Solebat autem sedula deuotione omni Dominica populo verbum Dei prædicare:
quem frater quidam increpans, solius asseruit esse pontificis prædicare: monacho silen-
tium & claustrum competere. Cui sanctus respondit: Verbum Dei non est alligatum, ni-
hilque Deo gratius, quam Christum annunciare, populumque ab errore viæ suæ reuo-
care: ideoque se non omitturum. Nocte sequente frater ille ad tribunal ignoti iudicis
in visione ductus, & cur seruum suum obiurgasset, redargutus, in pavementum iussus est
sterni & cædi. Lachrymæ verò in maxillis, & liuores euidenter in scapulis euigilantis ap-
paruerunt. Cuius calamitate motus vir Dei, benedictionem ei dedit, & statim sanitas ei
redijt, omneque doloris vestigium conqueiuit. Cum quidam de campanili præceps ru-
erit, Vuolstanus eminens stans & intuens, condoluit, & signum crucis opposuit: casusque
ruentis corpus non solum non attriuit, sed nec animum frigente sanguine, vt solet, he-
betavit. Surrexit incolumis, suæ temeritati imputans, quod cecidit: & Vuolstani sancti-
tati, quod euasit. Tribus in hebdomada diebus omnis cibi abstinens, perpetuo linguam
cohibuit silentio: reliquis tribus porros vel caules elixos & panem hordeaceum co-
medebat.

Cumque electioni de se factæ ad consentiendum minimè flecti posset, à viro Dei
Vuolstano, per quadraginta annos incluso, acriter pro obstinacia correptus, diuinoque
oraculo perterritus, electioni consensit. Cum autem Vuilhelmus rex literaturæ in suf-
ficiantiam & Gallici sermonis imperitiam præterens, Vuolstanum officio priuare ni-
teretur, conuocato concilio, iubet Lanfrancus archiepiscopus venerabilem virum ba-
culum resignare cum annulo. Vir autem Dei nec vultu mutatus nec animo, crexit se, &
Pp virgam

S. Vuolsta-
nus virgo
fuit.

Renunciæ
esui carni.

Fit mona-
chus.

Contemnit
mulierem no-
bilem, ad
scelus inuis-
tantem.

2. Tim. 2.

Nota vna
crucis.

Mira eius
abstinentia.

Hic omif-
sum est, qd
fuit creatus
Episcopus.

virgam pastoralem manu tenens, dixit: Verè domine archiepiscopo, verè scio, quia nec hoc honore dignus sum, nec huic aptus oneri, nec sufficiens labori. Sciebam enim hoc, cum me clerus eligeret, cum episcopi cogent, cum me dominus meus ad hoc officium inuitaret. Ipse autoritate sedis Apostolicæ in meos humeros hoc onus refudit, & per hunc baculum, me episcopali gradu inuestiri præcepit. Nunc tu pastoralem virgam exigis, quam non tradidisti: officium adimis, quod non contulisti. Et ego quidem insufficientiam meam non ignorans, & huic sanctæ synodi sententiæ cedens, resignabo quidem baculum, sed non tibi: sed potius ei, cuius eum autoritate suscepi. His dictis, accedens ad tumulum sancti Eduardi, & stans ante sepulcrum, dixit: Tu scis domine mi, quam inuitus hoc * opus susceperim, quotiès subterfugerim, quotiès me, cum quererem, absentauerim. Fateor, insipiens factus sum: sed tu me coëgisti. Nam licet non deesset fratrum electio, plebis petitio, episcoporum voluntas, gratia procerum: his tamen omnibus præponderabat tua autoritas, tua magis vrgebat voluntas. Et ecce nouus rex, noua lex, nouus pontifex, noua iura condunt, nouas sententias promulgant. Te erroris arguunt, qui iussisti: me præsumptionis, qui consensi. Et tunc quidem falli potuisti, ut homo: sed nunquid modo coniunctus Deo? Non igitur illis, qui exigunt, quod non dederunt: qui cum sint homines, fallere possunt & falli: sed tibi, qui dedisti, & iam deductus in ipsam veritatem, ignorantia vel erroris tenebras euasisti, tibi resigno baculum, tibi curam eorum, quos mihi commendasti, dimitto. Tibi securè eos committo, cuius ego merita non ignoro.

*onus puto legendum

Sancti in celis coniuncti sunt Deo.

Insigne miraculum.

Gundulfus Roffensis Episcopus.

1. Cor. 1.

Sanat dæmoniacæ.

Item dæmoniaci.

Leprosus mundatur.

Hæc cum dixisset, eleuata paululum manu, in lapidem, quo sanctum corpus tegebatur, baculum infixit, dicēs: Accipe domine mi rex, & cui libuerit, trade illum. Et exutus pōtificialibus, inter monachos ipse iam monachus simplex resedit. Admirabatur omnes, cernentes virgam lapidi immerfam, & quasi radicibus vteretur, non moueri. Cumque baculum tentantes, nulla ratione euellere possent, res deferretur in synodum, & Gundulfus Roffensis episcopus, à Lanfranco missus est ad sepulcrum: qui cum baculum nullatenus mouere valeret, Lanfrancus nouitate miraculi stupefactus, vnà cum episcopis & rege ad tumulum properans, facta oratione, manum frustra ad eruendum baculum apposuit. Exclamat rex, orat pontifex, & ad sanctum ait: Verè iustus Dominus, & cum simplicibus graditur, & cum humilibus sermo eius. Derisa est à nobis, frater, tua sancta simplicitas: sed eduxit quasi lumen iustitiam tuam. Errauit in te iudicium nostrum, & simplicitatem Deo gratam omnibus propalauit. Autoritate proindè, qua fungimur, immò diuino iudicio, quo conuincimur, curam, qua te inconconsultiùs exuimus, iterum tibi committimus & imponimus. Ille autem impossibilitatem suam, & onus supra vires præterdens, asserit in loco sancto ministrum sanctum statuendum. Vidus tandem precum instantia, coram omnibus ad sepulcrum accessit, virgam manu tetigit, & mox manum eius secuta, ac si in molli luto fuisset impressa, desiliit. Lanfrancus ergò ad pedes eius prouolutus, fatetur delictum, veniam implorat, dicens simplicitatem eius Deo acceptam & beneplacitam, qui sapientiam huius mundi stultam facit, ut fortia confundat, & gratiam infundat humilibus.

Mulierem quandam à dæmonio vexatam, per camporum deuia spiritus impetu vagantem, sua benedictione valetudini pristina restituit, ac præcepit, ut nō Vuolstanum, sed Deum benediceret, virtutes amaret, pudicitiam non perderet, nè deterius ei aliquid contingeret. Mulier eius monita sequens, in sanctimoniali habitu placentem Deo vitam egit. Dæmoniacus quidam, ferreis catenis postea alligatus, tanta vocum variarum confusione locutus est, ut ex vno ore quasi exercitum loqui crederes. Viso autem pontifice, totis intremiscens membris, stridebat dentibus: patulo rictu sputa euomens, magno hiatu obstrepere cœpit. Tanto incommodo sacerdos impalluit, & expansis in cælum manibus, orauit, & infirmus statim cōualuit. Leprosus quidam visu horridus, carne maculosus, aqua lotionis manuū sancti viri in balneo posita se lauit, & pustularum continuo tumor resedit, mortiferum virus effluxit, omnisque caro in puerilem puritatem breui restoruit: & impetigine & scabie capitis abolita, cæsaries succrescentibus capillis reformatur. Gunnildis sanctimonialis, regis Harald filia, tumor infestus oculos inuasit, & moles palpebrarum visum obducens, massa carnea oppleuit. Suscepta verò episcopi sancti benedictione, deiectis & crectis palpebris, lucem serenam virgo consequitur.

Elanus

Elfinus regis Eduardi quondam minister, ad consecrandam ecclesiam episcopum precibus aduocauit. Erat autem in cœmeterio arbor nuccea, patulis frondibus umbrosa, quæ luxuriante ramorum amplitudine, luminibus officiebat ecclesiæ. Solebat autem vir ille aleis & epulis sub eadem arbore vacare: & cum iussisset eam episcopus abscindi, mœnit ecclesiam non dedicari, quàm arborem indè penitus deponi. Vir ergo sanctus maledictionis iaculum in arbore offensus intorsit, & illa quasi vulnerata, paulatim sterilefcens, radicibus exaruit, & fructu caruit. Exacerbatus indè dominus, eam abscindi iussit, & dixit: Nihil Vuolstani maledictione amarius, nihil eius benedictione dulcius poterit inueniri.

Cum quidam de Anglia versùs Hyberniam nauigarent, mutata celi clementia, flauit spiritus procellæ, inhorruit fragor ventorum, factaque est tempestas valida. Diruptis rudentibus & malo effracto, inuocato sancti Vuolstani suffragio, quidam in eius effigie appàrens, armamenta consolidat, rudentes coaptat, & vt animos reuocarent exhortàs, erigerent antennas, quia tranquillitatem daturus esset Dominus. Et confestim serenitate reddita, mare tranquillum efficitur.

Vilioribus indifferenter utebatur pellibus, magis tamen agninis, frigus depellens. unde & cuidam suggerenti, vt pelles saltem catinas admitteret, ait: Crede mihi, cantari non audiui, Catus Dei: sed, Agnus Dei: ideò agno volo calefieri. Legebantur ad mensam eius adificationum libri, cunctis interim summum præstantibus silentium. Quicquid verò epulis data, vt caelestem impartiret alimoniam, quibus ministrauerat corporalem, lectionem patria lingua exponebat. Cum verò post prandium secundum morem potus porrigeretur, ipse aquam puram, solo ministro conscio, sumere consuevit. Primis quidem annis meram hauriebat aquam: confectus senio, vino vel ceruisia mixta. Discipulinam domus suæ tam in laicis quàm in clericis seuerissimè exercens, legem statuit, vt omnes tam Missæ quàm omnibus Horis interessent. Custodes ad hoc constituit, vt nullum impunè ridere sinerent: alioqui aut potu eo die caruit, aut palma ictum ferulæ accepit. Laicum nullum de suis quoquàm misit, cui non preces septiès in die dicendas inlungeret: hoc asserens, vt sicut clerici septem Horas, ità laici septem orationes Deo libarent. Si quis ante eum iuraret, statim ferulæ vindicta sequebatur. Indignè ferebat, si quis coram eo aliorum vitam roderet, vel carperet mores: quoniam hoc summæ malitiæ deputabat.

Noctibus autem post modicum somnum surgens, psalterium dicebat, nonnunquam solus, nè aliorum quietem impediret: quandoquè cum socio, quem ceteris vigilantior rem deprehendit. Et cum somnolentiam cuiusdam fratris nutu nocte quadam argueret, & ille oscitabundus & inuitus resideret, cum corpus quieti daret, magna vi per visum concussus, flagris cefus, in consultiæ temeritatis pœnas pertulit. Dat postremò fidem, quòd nunquam vlteriùs virum DE I à bono opere impedire præsumeret. Missas duas ad minus quotidie audire, & ipse tertiam cantare solebat. Ascenso equo, psalterium incipere, nec pausam, nisi ad finem, facere consuevit. Eius cubicularius præstò eleemosynam deferrebat, nulli egenti denegadam. Vbicunque iaceret, staret vel ambularet, semper in ore psalmus, semper in corde Christus. In singulis villis suis habebat ædiculas, in quibus se à manè post Missam inclusit, donè clericus pulsatione ostij, tempus prandij vel Horarum nunciaret. Quando erat Vuigornia, Missam maiorem loco hebdomadarij quotidie ferè cantabat, à quo, vt dixit, officio pro episcopatu resignando noluit absolui. Collationi monachorum interfuit, & confessione dicta, & benedictione data, ad sua redijt.

Dum quadam vice monachi sui ad maiorem ecclesiam migrarent, quã ipse construxerat, & videret ecclesiam antiquam destrui, quam sanctus Osuualdus construxerat, lachrymas fudit. Super quo modestè redargutus, quòd potiùs gaudere deberet, quòd se superflite tantus honor ecclesiæ suæ accidisset, quòd multiplicatis monachis ædificia auerentur, dixit: Ego longè aliter intelligo, quòd nos peccatores & miseri opera sanctorum destruimus, vt nobis laudem comparemus. Non nouerat illa ætas pompatica construere, sed sub qualicunque tecto se ipsos Deo immolare, subiectosque ad exemplum attrahere. Nos econtrà nitimur, vt curam animarum negligentes, cumulemus lapides. Dum tempore quodam sanctus Vuolstanus sermonem de pace faceret, & multi ad concordiam redirent, vnus inter eos nullo suafu, nec etiam episcopi rogatu, pro fratris ne-

Abfens inuocatur, & fit quod petitur.

Lectio ad mensam eius.

Disciplina domus eius.

Eius nocturna preces.

Nota sancti viri exemplum huius militatem.

Matt. 5.
Vltio terri-
billis in ho-
minē igno-
scere no-
lentem.

ce homicidæ veniam petenti indulgere voluit. Huic in medium adducto, dixit episcopus: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Constat ergò, quòd pacifici, sunt filij Dei & beati: & discordantes, sunt miseri & filij diaboli. Illi igitur, cuius es, te committo, & trado carnem tuam satanæ. Statim ille mancipium hostile effectus, dentibus stridere, & spumas iacere, caput rotare cœpit. A Vuolstano demùm sanatus, cum pacem adhuc repudiaret, iterùm & tertio arreptus est, quousquè ex corde iniuriam & offensam remitteret. Ailuuius quidam apud saltum Maluerniæ anachoreticè degens, desiderio Hierosolymitani itineris sepiùs afflatus erat. Quod cum Vuolstano panderet, dissuadēs episcopus, dixit: Desiste sodēs Ailuuius: crede mihi, mirareris, si scires quæ per te Deus facturus sit. Acquiescens ille, in loco illo ad numerum tricenarium monachos congregauit, & Maluerniæ monasterium fundauit.

Quidam nomine Feuolfus, dum sepiùs eadem peccata episcopo panderet, ait episcopus: Opportunitas, vt video, latronem facit: ideò consulo, vt monachus fias: & sic vitiorum importunitate carebis. Cum verò ille pro rigore ordinis hoc renueret, Vade, inquit, monachus fies, velis nolis. Tandem ille senescens, & apud Malmesbiri tonsuratus, quotiès dictum Vuolstani menti ingessit, mitiùs se habuit.

Res mira.

Mors san-
cti pontificis

Dum alumni sui Nicolai caput palparet, qui iã iuuenis caluere cœpit, ait ad eum: Puto fili, quòd citò caluus eris. Et ille: Quare pater non tenes crines meos? Cui episcopus: Crede fili, quandiù vixero, residui non deficient. Et factum est ità. Hebdomada nante illa, qua episcopus obiit, omnes capilli eius ità euauerunt, vt quasi nudam cutem relinquerent. Anno autem Domini millesimo sexagesimo septimo, episcopatùs sui tricesimo quarto, ætatis suæ octogesimo septimo, quartodecimo Calend. Februarij defunctus seculo, viuere cœpit in Christo. Annulus autem, quem in consecratione acceperat, multis annis digito eius herere non potuit, & crebrò lapsus, nunquàm amissus fuit. Quippe caro digitorum ità exinanita fuerat, vt vix pellicula ossibus inhereret. fertur enim sepiùs ipsum dixisse: Annulum, quem sine ambitu suscepi, inseparabilem mihi in humum portabo. Post obitum eius quidam annulum digito subtrahere inuanum tentauerunt. ità enim pellis plena, protuberantes articuli, neruorum integritas restituta videbantur mortuo, quæ præ abstinencia, exinanita fuerant viuo. Elapsis autem post obitum eius annis centum, dum transferretur corpus eius, & in serinio precioso collocaretur, repertum est vnà cum vestimentis pontificalibus integrum & incorruptum.

Corpus eius post annos centum mansit incorruptum.
Miracula,

Inter multa verò miracula pro famulo suo à Deo patrata, mulierem quinque annis incuruatam ac inclinatam, humique accliuem curauit, linguam pueri à nouerca abscessam reparauit, cæcos quinq; illuminauit, demoniacos quinq; sanauit, mutis quatuor loquelam reddidit, mortuos tres resuscitauit, leprosos duos mūdauit, & hydropicis duobus sanitatem contulit. Infra triduum vice quadã triginta quinq; varijs morbis oppressi, salutem consecuti, gratias Deo & sancto eius referabant.

Oculos iuuenis cuiusdam, ab æmulis effoscos, & in campum proiectos, sanauit. Non autem illi proprios restituit, sed nouas & modicas in fossarum profunditate pupillas tanquàm duas posuit prunulas, & quas varias habuit à natura, nigras recepit ex gratia. De die autem in diem vsque ad quantitatem competentem creuerunt. Testiculi eiusdem iuuenis ab eisdem æmulis à follibus suis eruti & præcisi, longiusque proiecti, eidem sunt restituti, vulneraque omnia, diuersis corporis locis accepta, in momento sunt curata. Iuuenis iste Thomas nomine, cum pecuniam multam congregasset, quædam

domina mutuo pecuniam ab eo recepit, & tandem ad fornicandum cum ipsa allexit. Qui tandem compunctus, cum dignè pro commisso satisfecisset, illa contemptam se dolens, & repulsam crubescens, quendam iniquum & malefactorem in maritum assumpsit, & ad suprascriptum opus nefarium eum instigauit.

GESTA